

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de sanayi yatırımlarının bölgesel dağılımının ve Sanayi Alanları Master Planı kapsamında kurulması kararlaştırılan Mega Endüstriyel Bölgelerin belirlenme kriterlerinin incelenmesi gerekmektedir. Mega Endüstriyel Bölgelerin belirlenmesinde Diyarbakır’ın da içerisinde yer aldığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin büyük ölçüde planlama dışında bırakılmasının nedenlerinin ortaya konulması ve bu durumun bölgesel kalkınma, üretim kapasitesi, istihdam yapısı ve ekonomik gelişim üzerindeki muhtemel etkilerinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Söz konusu planın Türkiye’nin sanayi politikaları, bölgesel kalkınma dengesi, ticaret ağları ve göç hareketleri üzerindeki sonuçlarının bütün yönleriyle incelenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Sanayi yatırımlarının coğrafi dağılımı yalnızca ekonomik üretim kapasitesini değil; istihdamın dağılımını, göç hareketlerini, ticaret ağlarını, kentleşme süreçlerini ve bölgeler arası kalkınma dengesini doğrudan etkileyen stratejik bir kamu politikasıdır. Bu nedenle sanayi planlamasının yalnızca yatırım kararları üzerinden değil, ülkenin bütün bölgelerinin ekonomik gelişimini gözetten bütüncül bir kalkınma perspektifi ile ele alınması gerekmektedir.

16 Ocak 2026 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Sanayi Alanları Master Planı kapsamında 13 ilde toplam 59 bin hektarlık alanda 16 “Mega Endüstriyel Bölge” kurulması kararlaştırılmıştır. Söz konusu planın amacı sanayi üretim yükünü Marmara bölgesinden iç kesimlere kaydırmak ve yeni bir üretim kuşağı oluşturmaktır.

Ancak açıklanan plan incelendiğinde Mega Endüstriyel Bölgelerin büyük ölçüde İç Anadolu hattında yoğunlaştığı, Diyarbakır’ın da içinde yer aldığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin ise bu stratejik üretim planlamasında sınırlı biçimde yer aldığı görülmektedir. Bu durum, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması hedefi açısından ciddi tartışmaları beraberinde getirmiştir.

Nitekim yatırım teşvik belgelerinin 2002–2024 dönemine ilişkin bölgesel dağılımı incelendiğinde 1. bölgenin teşviklerden yaklaşık %41 pay aldığı; 6. bölgenin ise yalnızca yaklaşık %5 düzeyinde pay alabildiği görülmektedir. Aynı dönemde 1 ve 2. bölgeler toplamda %61 pay alırken 5 ve 6. bölgelerin payı yaklaşık %10 seviyesinde kalmıştır. Bu tablo, sanayi yatırımlarının bölgesel dağılımında uzun yıllardır süregelen ciddi bir dengesizliğe işaret etmektedir.

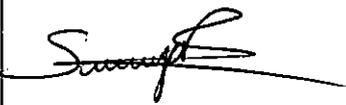
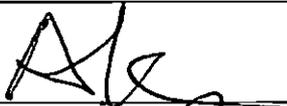
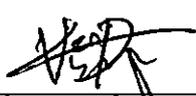
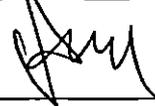
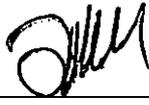
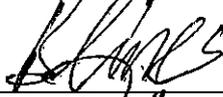
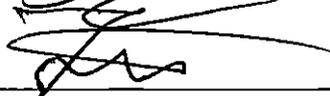
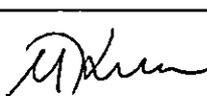
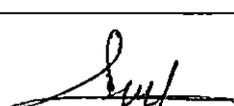
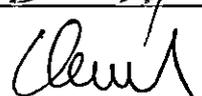
Diyarbakır’ın da içinde bulunduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi; genç nüfus yapısı, üretim potansiyeli, güçlü tarım ve hayvancılık altyapısı ile Türkiye ekonomisi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bölge aynı zamanda Irak ve Suriye ile yürütülen ticaret bakımından önemli bir ticaret ekseninde yer almakta olup Türkiye’nin dış ticaret ağları açısından stratejik bir konuma sahiptir. Buna rağmen söz konusu sanayi planlamasında bölgenin yeterince yer almaması; üretim kapasitesinin gelişmesini sınırlandırabilecek, emek ve sermaye göçünü hızlandırabilecek ve bölgesel kalkınma hedeflerini olumsuz etkileyebilecek sonuçlar doğurma riski taşımaktadır.

Bölgenin genç nüfus oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir ve bu durum sanayi üretimi açısından önemli bir işgücü avantajı sunmaktadır. Sanayi yatırımlarının belirli bölgelerde yoğunlaşması ise genç nüfusun başka bölgelere göç etmesine, yerel üretim kapasitesinin zayıflamasına ve bölgesel kalkınma hedeflerinin zedelenmesine yol açabilmektedir.

Öte yandan bölgenin güçlü tarım ve hayvancılık üretiminin sanayi yatırımlarıyla desteklenmesi; tarıma dayalı sanayinin gelişmesi, katma değerli üretimin artması ve yerel ekonominin güçlenmesi açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Buna karşın sanayi planlamasının bölgesel potansiyelleri yeterince gözetmeden yapılması durumunda, bölgenin ekonomik gelişimi açısından önemli fırsatların değerlendirilmemesi riski ortaya çıkmaktadır.

Sanayi yatırımlarının coğrafi dağılımını yalnızca ekonomik sonuçlar doğuran bir politika değildir. Aynı zamanda nüfus hareketlerini, bölgesel refahı, istihdam olanaklarını ve toplumsal dengeleri doğrudan etkileyen yapısal bir kalkınma aracıdır. Bu nedenle Sanayi Alanları Master Planı kapsamında belirlenen Mega Endüstriyel Bölgelerin seçim kriterlerinin, bölgesel kalkınma hedefleri ile uyumunun ve söz konusu planın Türkiye'nin üretim dengesi üzerindeki muhtemel etkilerinin kapsamlı biçimde incelenmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede Türkiye'de sanayi yatırımlarının bölgesel dağılımının, Mega Endüstriyel Bölge planlamasının ve söz konusu planın bölgesel kalkınma, istihdam, üretim dengesi ve göç hareketleri üzerindeki etkilerinin bütün yönleriyle araştırılması amacıyla bir Meclis Araştırması açılması büyük önem taşımaktadır.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3			
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	